

the processes of mastering reality and is related to the type of person's world attitude, and therefore penetrates all forms of person's life activity, including organizational form. From this point of view, it is proved that actually there are always two major and interrelated causes of conflicts. The first cause is the hidden desire of subordination of the Other person or the mastery of the results of his work. It is usually accompanied with slogans, which are based on ideas about the advantages and the truth of their cultural landmarks. The second cause is the absence of a rational (i.e. adequate) comprehension of the world, which makes impossible to carry the symbolism of culture on sociality as the embodiment of the coexistence of many different people, corporate associations, societies, etc. The expression of all these qualities in the law turns it into its opposite.

Key words: *law, philosophy of law, conflict, rationality, culture, oxymoron, particular, universal.*

УДК 342.572

В. Ф. Нестерович

ГЕНЕЗИС КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНСУЛЬТАТИВНО- ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

У статті розкрито генезис конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні. Вказано, що перші консультативно-дорадчі органи в Україні з'явилися вже у період Київської Русі у вигляді « боярських рад », які створювалися при князі. Консультативно-дорадчі органи отримали свій розвиток на українських землях за часів Російської Імперії та Радянського Союзу. Зі здобуттям незалежності України консультативно-дорадчі органи створюються практично при усіх органах публічної влади та отримують своє конституційно-правове регулювання. Зроблено висновок щодо необхідності застосування уніфікованого підходу конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів, які створені при різних органах публічної влади в Україні.

Ключові слова: *генезис, конституційно-правового регулювання, консультативно-дорадчі органи, громадськість, органи публічної влади, Україна.*

Постановка проблеми. Зі здобуттям незалежності України практично при всіх органах публічної влади починають з'являтися різного роду консультативно-дорадчі органи, які утверджуються в одну з основних форм взаємодії влади та громадськості. З появою та активним поширенням консультативно-дорадчих органів в Україні неодмінно постає питання щодо їхнього конституційно-правового регулювання, яке наразі має сегментарний та дещо безсистемний характер. З метою поліпшення існуючої практики конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні вкрай важливим моментом є дослідження їхнього розвитку та становлення на протязі усього українського державотворення. Це дозволить більш точно та аргументовано пояснити наявні проблеми, які мають місце у вітчизняній моделі консультативно-дорадчих органів та виробити відповідні практичні пропозиції щодо поліпшення їх діяльності та регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема генезису конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в

Україні знайшла своє відображення у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених як Е. Лур'є, А. Любимова, Ф. Шміттера, Т. Джиги, Д. Холдар, О. Захарченко та інших. У той же час, аналіз праць вітчизняних вчених щодо генезису конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні дозволяє стверджувати, що у розкритті цієї проблеми наразі залишається багато питань, які так і не отримали свого наукового дослідження. У зв'язку з цим, досить нагально постало питання щодо вивчення генезису конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні.

Формування цілей. Метою цієї статті є розкриття генезису конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Діяльність консультативно-дорадчих органів в Україні має значне історичне підґрунтя. Ще на ранньому етапі становлення державності східних слов'ян, князі спиралися на раду старійшин, яка складалася з бояр і «градських старців» – найвпливовіших людей з місцевого населення. У період Київської Русі за часів правління Володимира князівські радники почали іменуватися дружиною, до складу якої входили і церковні ієрархи. Склад князівських радників розширювався залежно від питань, які розглядалися [1, с. 56].

Потреба у постійному консультуванні князя з питань державного значення сприяла виникненню повноцінного консультативно-дорадчого органу – Боярської ради, яка діяла в часи Київської держави та мала статус вищої ради при князеві. Новостворений консультативно-дорадчий орган складався з представників земського боярства, княжої дружини, а згодом також духовенства. У компетенції Боярської ради був розгляд і обговорення питань законодавства, внутрішньої та зовнішньої політики, державного устрою, релігії. Радитися з дружиною, а пізніше – з боярами, було моральним обов'язком князя [2, с. 136-137]. У своєму «Повчанні...» Мономах вказує на наради з боярами як на постійні чи навіть щоденні [3, с. 49].

Боярська рада не мала постійного складу, засідання скликалися князем у необхідних випадках, а її рішення мали дорадчий характер. Особливо зросла роль цього консультативно-дорадчого органу в період феодальної роздробленості. Вона стала свого роду феодальною курією або радою феодалів сеньйора-великого чи удільного князя з його васалами, що користувалися певною політичною самостійністю. Варто відзначити, що у різних землях Київської Русі роль цього консультативно-дорадчого органу суттєво відрізнялася. На північних та центральних землях Боярська рада мала значно меншу роль у прийнятті державних рішень ніж на західних землях, де їй належало важливе місце у вирішенні державних справ [2, с. 136-137].

Зокрема, у Галицько-Волинському князівстві Боярська рада функціонувала як постійний консультативно-дорадчий інститут прийняття державних рішень. До її складу входили представники боярської аристократії, галицький єпископ, суддя князівського двору, деякі воеводи та намісники. Боярська рада збиралася з ініціативи самого боярства, але іноді і

за вимогою князя. Але князь не мав права скликати Боярську раду проти волі бояр. Раду очолювали найбільш впливові бояри, які намагались регулювати діяльність великого князя. У XIII столітті роль цього консультативно-дорадчого органу настільки посилилась, що найважливіші державні документи приймались великим князем тільки спільно з боярами. Не зважаючи на консультативно-дорадчий статус Боярської ради, без її згоди князь не міг видати жодного державного акта. Боярська рада, визнаючи владу князя, фактично обмежувала її. Саме цей орган галицькі бояри використовували у боротьбі проти посилення князівської влади, за збереження своїх привілеїв [1, с. 88].

За козацької доби консультативно-дорадчі органи не мали свого розвитку через відсутність єдності державної влади та руйнівні державотворчі процеси. Поширення практики функціонування консультативно-дорадчих органів при урядових відомствах починається лише у XVIII столітті, коли українські землі входили до складу Російської Імперії. Консультативно-дорадчі органи тих часів здебільшого були прообразами сучасних громадських інституцій через досить сильний вплив на них державної системи та постійної у них участі представників органів публічної влади [4, с. 15]. Певним чином пожвавило участь громадськості у діяльності консультативно-дорадчих органів за часів Російської Імперії ухвалення Положення «Про комітети торгівлі та мануфактури» [4, с. 16-17]. На той час сам факт ухвалення подібного нормативно-правового акта було справжнім проривом в утвердженні консультативно-дорадчих органів, оскільки громадськість вперше отримала легальні можливості здійснювати вплив на прийняття нормативно-правових актів, що правда в дещо обмежених формах.

Згодом цікавість громадськості до такого року консультативно-дорадчих органів у Російській Імперії переросла у практичну необхідність бути представленим у їх складі, оскільки це суттєво полегшувало ведення власної справи через наявність нового доступу до органів публічної влади. Не менш важливим стало започаткування демократичних правил щодо організації та здійснення роботи консультативно-дорадчих органів. Тому вже на кінець XIX століття спостерігався справжній бум у створенні та діяльності консультативно-дорадчих органів при органах публічної влади Російської Імперії. Цікаво, що позитивна роль, яку відігравали ці громадські інституції у процесі прийняття нормативно-правових актів, відзначали й керівники загальнодержавних органів виконавчої влади, більшість з яких прихильно відносилися до їх діяльності [5, с. 361].

За радянських часів консультативно-дорадчі органи були досить щільно вбудовані до партійно-владної системи. Вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів через консультативно-дорадчі органи мав доволі обмежений характер, оскільки був представлений з числа активістів комуністичної партії Радянського Союзу та громадських організацій-сателітів. Інституційне оформлення консультативно-дорадчих органів радянського зразка здебільшого здійснювалося за галузевою чи

регіональною рисами [6, с. 20]. Загалом це були доволі закриті для суспільства структури, які знаходилися від великим впливом з боку держави [7, с. 104]. Діяльність деяких з них взагалі була утаємниченою від суспільства та закрита для доступу громадськості. У період існування СРСР консультативно-дорадчі органи здебільшого слугували площадкою для внутрішньо партійного узгодження інтересів різних галузей економіки та територіальних одиниць при прийнятті нормативно-правових актів.

Утвердження консультативно-дорадчих органів з набуттям незалежності України було здійснено у рамках запровадження у нашій державі соціального партнерства. Зокрема, 27 квітня 1993 р. Президентом України було видано Указ № 151/93 «Про Національну раду соціального партнерства», яким засновано Національну раду соціального партнерства – постійно діючий консультативно-дорадчий орган при Президентові України, який утворюється з представників Кабінету Міністрів України, об'єднань підприємців та професійних спілок для узгодженого вирішення питань, що виникають у соціально-трудої сфері [8]. Разом з тим, за час функціонування Національної ради соціального партнерства, вона так і не стала ефективним загальнонаціональним консультативно-дорадчим органом, який сприяє узгодженню інтересів сторін соціального партнерства під час прийняття нормативно-правових актів. У зв'язку з цим, Указом Президента України від 29 грудня 2005 р. № 1871/2005 «Про розвиток соціального діалогу в Україні» Національну раду соціального партнерства було ліквідовано та створено Національну тристоронню соціально-економічну раду [9].

Суттєво посилило роль цього консультативно-дорадчого органу прийняття Закону України «Про соціальний діалог в Україні» від 23 грудня 2010 р. № 2862-VI, відповідно до якого Національна тристороння соціально-економічна рада – це постійно діючий орган, що утворюється Президентом України, до основних завдань якого належить: вироблення консолідованої позиції сторін соціального діалогу щодо стратегії економічного і соціального розвитку України та шляхів вирішення існуючих проблем у цій сфері; підготовка та надання узгоджених рекомендацій і пропозицій Президентові України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України з питань формування і реалізації державної економічної та соціальної політики, регулювання трудових, економічних, соціальних відносин. Пропозиції та рекомендації, прийняті в межах компетенції Національної ради та схвалені її рішенням, є обов'язковими для розгляду органами державної влади та органами місцевого самоврядування, яким вони адресовані. Для участі у розгляді цих рішень можуть запрошуватися члени Національної ради [10].

Оже, консультативно-дорадчі органи, які створені та функціонують у рамках реалізації соціального діалогу в Україні, формально відповідають європейській трьохсторонній моделі взаємодії органів публічної влади, професійних спілок та громадських об'єднань роботодавців. Водночас, за своїм змістом та можливостями впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, існуючий варіант соціального партнерства у нашій державі істотно відрізняється від європейської практики діяльності

подібного роду консультативно-дорадчих органів [11, с. 627-628]. Такий стан речей обумовлений насамперед двома основними причинами, які мають місце в Україні. По-перше, розпорошеністю громадськості та її неготовністю до консолідованого відстоювання власних інтересів під час участі у діяльності в консультативно-дорадчих органах. По-друге, нівелювання ролі держави, яка не виконує наразі функцію арбітра для узгодження різних громадських інтересів під час прийняття нормативно-правових актів.

Поза межами соціального діалогу консультативно-дорадчі органи мали сегментарне конституційно-правове регулювання, яке здійснювалося підзаконними нормативно-правовими актами органів публічної влади. Унаслідок цього було створено дуже велику кількість консультативно-дорадчих органів, конституційно-правове регулювання яких мало хаотичний та ситуативний характер, а самі консультативно-дорадчі органи у більшості випадків були засобом для легітимації інтересів фінансово-промислових груп, які у такий спосіб отримали доступ до органів публічної влади. У зв'язку з цим, можливості залучення громадськості до функціонування консультативно-дорадчих органів, а відповідно і вплив на прийняття нормативно-правових актів, які були предметом їхнього розгляду, мав та продовжує мати доволі обмежений характер.

Вагомим кроком у конституційно-правовому регулюванні діяльності консультативно-дорадчих органів при Кабінеті Міністрів України стало ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 599 «Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» [12]. Метою прийняття цієї урядової постанови було приведення численних консультативно-дорадчих органів до єдиного знаменника шляхом уніфікації порядку їх створення та діяльності при Кабінеті Міністрів України. Потребують, звертається увага в офіційних доповідях Президента України, більш ефективного використання такі усталені та перевірені практикою форми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства, як громадські ради та консультативно-дорадчі органи при центральних та місцевих органах влади [13, с. 130].

Відповідно до вище вказаної урядової постанови при Кабінеті Міністрів України утворюється шість видів консультативно-дорадчих органів:

1. Комісія – для забезпечення узгодження дій центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань, пов'язаних з реалізацією повноважень Кабінету Міністрів.

2. Комітет – для розгляду питань щодо присудження державних премій.

3. Організаційний комітет (координаційний центр) – для забезпечення узгодження дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань підготовки і проведення заходів загальнодержавного значення.

4. Рада – для вивчення проблемних питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у відповідній сфері.

5. Робоча група – для участі у підготовці проектів нормативно-правових актів, інших документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів.

6. Урядова комісія – для розслідування причин аварії (катастрофи), вжиття заходів до подолання наслідків стихійного лиха, надання допомоги потерпілим громадянам та їх сім'ям [12].

Посилило інституційні засади діяльності консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади в Україні ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996, якою було затверджено Типове положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації. Цим положенням визначено три основних завдання громадської ради: 1) створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами; 2) здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади; 3) сприяння врахуванню органом виконавчої влади громадської думки під час формування та реалізації державної політики [14].

Зокрема, громадська рада відповідно до покладених на неї завдань:

□ готує та подає органу виконавчої влади, при якому вона утворена, пропозиції про проведення консультацій з громадськістю;

□ подає органу обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері, удосконалення роботи органу;

□ проводить відповідно до законодавства громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів;

□ здійснює громадський контроль за врахуванням органом пропозицій та зауважень громадськості, а також дотриманням ним нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції;

□ збирає, узагальнює та подає органу інформацію про пропозиції громадських організацій щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення;

□ організовує публічні заходи для обговорення актуальних питань розвитку галузі чи адміністративно-територіальної одиниці тощо [14].

Ключовою проблемою, яка потребує вирішення у контексті налагодження ефективної діяльності консультативно-дорадчих органів в Україні як громадських інституцій є відсутність у чинному законодавстві України уніфікованої процедури щодо створення та діяльності консультативно-дорадчих органів на рівні різних органів державної влади, які залучені до законодавчого процесу – Верховної Ради, Президента України, Кабінету Міністрів. Більше того, відсутність конституційно-правового регулювання порядку створення та діяльності консультативно-дорадчих органів у Верховній Раді України та при Президентові України призводить до формального підходу щодо створення та діяльності

консультативно-дорадчих органів, епізодичного та безсистемного характеру їх роботи та низькому ступені врахування рекомендацій консультативно-дорадчих органів, а також залежністю від політичної волі посадових та службових осіб органів державної влади, при яких вони створені.

Уніфіковані процедури створення та діяльності консультативно-дорадчих органів у формі громадських рад реалізовано в Україні лише на рівні органів виконавчої влади, де протягом 2002-2010 рр. було прийнято велику кількість підзаконних нормативно-правових актів з цього питання. Урядовими актами передбачено, що консультації з громадськістю проводяться з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави та життєвих інтересів широких верств населення. В обов'язковому порядку, зокрема, проводяться консультації з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів, які стосуються прав, свобод і законних інтересів громадян. Однак питання вироблення ефективних механізмів врахування рекомендацій громадськості і досі залишається відкритим. Зокрема, представники громадських організацій наголошують, що їх напрацювання використовуються органами публічної влади досить рідко і оцінюють таке використання в середньому на рівні 4 балів (за шкалою від 1 до 10) [15, с. 318].

Стосовно інших органів публічної влади України, то порядок створення та роботи консультативно-дорадчих органів при них, за весь час української державності, так і не було врегульовано єдиним нормативно-правовим актом. Занепокоєння викликає той факт, що найменш регламентованою сферою залишається саме діяльність консультативно-дорадчих органів у парламенті, насамперед тих, які створені при комітетах Верховної Ради України. Громадські ради, які створені при парламентських комітетах в основі своєї роботи мають різні правові акти як за формою, так і змістом. Таким правовим актом здебільшого є рішення комітету щодо створення та порядку діяльності консультативно-дорадчого органу при ньому [16, с. 37-38]. Унаслідок цього громадські ради, які створені у Верховній Раді України, так і не перетворились на дієвий інструмент впливу громадськості на прийняття законодавчих та інших актів.

На рівні Президента України, відповідно до пункту 28 частини 1 статті 106 Конституції України, створено цілу низку консультативно-дорадчих органів, у роботі яких може взяти громадськість. Її участь при Президентові України визначається низкою Указів Глави держави, які приймаються під конкретний консультативно-дорадчий орган окремо. Тобто, загального підходу щодо урегулювання діяльності консультативно-дорадчих органів також немає. У результаті, ефективність консультативно-дорадчих органів роботи залежить від суб'єктного складу і наявності політичної волі врахувати результати їх роботи. Аналіз персонального складу окремих консультативно-дорадчих органів, які створені при Президентові України, свідчить, що участь громадськості у діяльності цих органів є дуже обмеженою. Наприклад, у складі Ради регіонів, яка була створена за попереднього Глави держави, не було жодного представника громадськості, що взагалі є неприпустимим.

Стосовно локального рівня здійснення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів через консультативно-дорадчі органи, то на сьогодні більшість громадських рад при органах місцевого самоврядування функціонують лише на рівні міст обласного значення. У багатьох територіальних громадах узагалі відсутня практика створення консультативно-дорадчих органів при органах місцевого самоврядування або ж процес їх формування ще далеко незавершений [16, с. 24-25]. За таких умов громади не можуть розраховувати на ефективне здійснення впливу на прийняття нормативно-правових актів на місцевому рівні через консультативно-дорадчі органи.

Висновки. Аналіз генезису конституційно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні дозволяє стверджувати про необхідність запровадження уніфікованого нормативно-правового порядку їх створення та діяльності при органах публічної влади. Втілення загальних правил функціонування консультативно-дорадчих органів буде сприяти зменшенню їх залежності від політичної волі окремих владних суб'єктів; визначенню механізмів врахування рекомендацій таких консультативно-дорадчих органів у нормопроектній діяльності органів публічної влади; посиленню громадського контролю за виконанням вже прийнятих нормативно-правових актів; уникненню бюрократизації та формального підходу під час створення таких органів.

Використані джерела:

1. Історія держави і права України: Підручник / А.С. Чайковський, В.І. Батрименко та ін.; За ред. Чайковського А.С. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
2. Атоян О.Н. История государства и права Украины (с древнейших времен до середины XVII века): Курс лекций / О.Н. Атоян; МВД Украины, ЛИВД. – Луганск: РИО ЛИВД. – 472 с.
3. Музыченко П.П. История государства и права Украины: Учебное пособие / П.П. Музыченко. – 6-е издание. – К.: «Знання», 2008. – 588 с.
4. Лурье Е.С. Предпринимательские союзы по русскому праву / Е.С. Лурье. – СПб.: Юрид. кн. кл. «Право», 1914. – 48 с.
5. Програмная рѣчь Министра Торговли и Промышленности В.И. Темиряева въ Государственной Думѣ 13 февраля 1909 года // Промышленность и торговля. – 1909. – Том. I. – С. 351-362.
6. Любимов А.П. История лоббизма в России / А.П. Любимов. – М.: Фонд «Либеральная миссия», 2005. – 208 с.
7. Schmitter Ph. Still the Century of Corporatism? / Ph. Schmitter // The Review of Politics. – 1974. – Vol. 36. – P. 85-131.
8. Про Національну раду соціального партнерства: Указ Президента України від 27 квітня 1993 року № 151/93 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 5. – Ст. 156.
9. Про розвиток соціального діалогу в Україні: Указ Президента України: від 29 грудня 2005 року № 1871/2005 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 52. – Ст. 3271.
10. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23 грудня 2010 року № 2862-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 28. – Ст. 255.

11. Джига Т. В. Розвиток соціального партнерства в країнах ЄС та Україні: порівняльний аналіз / Т. В. Джига // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: наук. вісник: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 50 (№ 8). – С. 621-628.
12. Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 року № 599 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 45. – Ст. 1511.
13. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2012. – 256 с.
14. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Указ Президента України від 15 вересня 2005 року № 1276/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 38. – Ст. 2363.
15. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576 с.
16. Посібник з участі громадськості / Проект «Голос громадськості»; Міжнародний центр перспективних досліджень; За редакцією Д. Холдар та О. Захарченко. – Київ: В-во Дизайн-студія «iMedia», 2002. – 116 с.

Стаття надійшла до редколегії 17.03.2017

Нестерович В.Ф. Генезис конституционно-правового регулирования консультативно-совещательных органов в Украине

В статье раскрыт генезис конституционно-правового регулирования консультативно-совещательных органов в Украине. Указано, что первые консультативно-совещательные органы на украинских землях появились уже во времена Киевской Руси в виде «боярских советов», которые создавались при князе. Консультативно-совещательные органы получили свое развитие на украинских землях во времена Российской Империи и Советского Союза. С обретением независимости Украины консультативно-совещательные органы создаются практически при всех органах публичной власти и получают свое конституционно-правовое регулирование. Сделан вывод о необходимости применения унифицированного подхода конституционно-правового регулирования консультативно-совещательных органов, созданных при различных органах публичной власти в Украине.

Ключевые слова: *генезис, конституционно-правового регулирования, консультативно-совещательные органы, общественность, органы публичной власти, Украина.*

Nesterovych V. F. The genesis of the constitutional and legal regulation of advisory bodies in Ukraine

The article deals with the genesis of the constitutional and legal regulation of advisory bodies in Ukraine. Indicated that the first consultative and advisory bodies in Ukraine appeared during the Kievan Rus' as «knights' councils» that were created under Prince. During Cossack era advisory bodies did not have their development because of lack of unity of the government and state-destructive processes. Distribution practices of advisory bodies at government offices begins only in the eighteenth century, when the Ukrainian lands were part of the Russian Empire. Advisory body of

that time were mostly prototypes of modern public institutions through a strong influence on their state system and constant in their participation of public authorities.

In Soviet times, advisory bodies were built tightly enough to the party-power system. The impact on the public acceptance of regulations through a consultative and advisory bodies was rather limited, as was presented with a number of activists of the Communist Party of the Soviet Union and NGOs satellites. Institutional design advisory bodies of Soviet-style mostly carried out by sectoral or regional features. Overall it was quite a closed society structures that were of great influence on the state. It is alleged that the Soviet practice of activity of advisory bodies had a great influence on the development of advisory bodies in modern Ukraine.

After Ukraine became independent advisory bodies established in almost all public authorities and get their constitutional and legal regulation. The first consultative and advisory bodies in modern Ukraine were appeared thanks to implementation in our country social partnership. The conclusion about the need for a unified approach to constitutional and legal regulation of advisory bodies that are established in various public authorities in Ukraine.

Key words: *genesis, constitutional and legal regulation, advisory bodies, the public, public authorities, Ukraine.*

УДК 342.4

В. Л. Федоренко

СИСТЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З СИСТЕМОЮ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття присвячена проблемам визначення змісту, сутнісних ознак і внутрішньої побудови системи конституційного права як провідної галузі національного публічного права. Проаналізовані витoki і генезис системи конституційного права, її сучасний стан і перспективи подальшого розвитку. Розкрито внутрішню побудову багатоаспектної системи конституційного права України, визначено сутність, зміст і функціональне призначення її основних складників (елементів). Досліджено проблему співвідношення системи конституційного права України із системою Конституції України і системою конституційного законодавства в цілому.

Ключові слова: *система конституційного права, структура конституційного права, система Конституції України, система конституційного законодавства, галузь конституційного законодавства.*

Постановка проблеми. Знання й уявлення про систему та структуру конституційного права, її зв'язок із системою конституційного законодавства та системою конституційно-правової науки і освіти сформувалися історично, у процесі еволюції системи права загалом і дослідження її юридичних властивостей ученими та юристами-практиками від часів Античності - до сьогодення. Відповідні знання були застосовані ученими-конституціоналістами у кінці ХІХ - на поч. ХХ ст. для пізнання галузевих систем права, включаючи систему конституційного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свого часу давньогрецькі філософи і римські юристи висловлювалися на користь поділу права на